

Deddf Coronafeirws – Crynodeb wrth iddo effeithio ar Gymru

Gwasanaethau Cymdeithasol

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
6	Cofrestru gweithwyr cymdeithasol am gyfnod dros dro: Cymru a Lloegr	<p>Bydd ychwanegu cofrestrwyr brys at y gofrestr a gedwir gan Gofrestrydd Gwaith Cymdeithasol Lloegr a Chofrestrydd Gwaith Cymdeithasol Cymru yn helpu i ymdrin ag unrhyw brinder gweithwyr cymdeithasol yn y sectorau gofal cymdeithasol i blant ac oedolion o ganlyniad i gynnydd mewn lefelau absenoldeb staff, neu gynnydd yn y galw, er enghraifft, am gynllunio gofal.</p> <p>Manylion Atodlen 5</p>
10	Addasu dros dro y ddeddfwriaeth iechyd meddwl a galluedd meddyliol	<p>Yn ystod achos o goronafeirws difrifol, disgwylir ymchwydd yn y galw am wasanaethau gofal iechyd, gan gynnwys gwasanaethau iechyd meddwl. Mae'n debyg y bydd lefelau absenoldeb staff yn uwch na'r arfer hefyd, yn enwedig yn ystod yr wythnosau pan fydd y coronafeirws yn cyrraedd ei anterth. Credir y bydd sefydliadau yn debygol o gael anhawster mawr cydymffurfio â nifer o'r gofynion gweithdrefnol a osodir yn Neddf Iechyd Meddwl 1983.</p> <p>Gallai hynny olygu y byddai cleifion sydd ag angen triniaeth iechyd meddwl mewn lleoliad fel claf mewnol yn llai tebygol o'i dderbyn, yn enwedig mewn achosion lle mae'r person mor wael nad yw'n gallu neu'n barod i roi caniatâd ffurfiol i dderbyn triniaeth. Byddai hefyd yn golygu bod yn rhaid i bobl aros yn hirach i dderbyn asesiadau iechyd meddwl, ac y byddent yn sâl ac yn methu â chael triniaeth am gyfnod hirach. Byddai'r aros hwn yn berthnasol i'r rheiny sy'n aros am asesiadau ar ôl cael eu cadw dan orchymyn yr heddlu o dan y Ddeddf hefyd. Byddai hynny'n faich ar amser yr heddlu a gallai arwain at gynnydd yn nifer y bobl sy'n cael eu hasesu mewn gorsafoedd heddlu.</p> <p>Er mwyn cefnogi'r gwasanaethau hyn a rhoi'r hyblygrwydd sydd ei angen arnynt i barhau i drin cleifion yn ystod achos difrifol o goronafeirws, cynigir gwneud nifer o newidiadau dros dro i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983. Mae'r rhain yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none">- caniatáu i leihau nifer y gweithwyr gofal iechyd proffesiynol sy'n angenrheidiol i gyflawni

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
		<p>swyddogaethau penodol (barn un meddyg yn lle'r rheol bresennol o 2 feddyg); ac - ymestyn neu ddileu cyfyngiadau amser sy'n gysylltiedig â chadw cleifion dan orchymyn a'u trosglwyddo.</p> <p>Yn ymarferol, gallai'r newidiadau hyn olygu bod modd i weithiwr iechyd meddwl proffesiynol cymeradwy benderfynu cadw claf dan orchymyn ar ôl cael cyngor gan un meddyg a gymeradwywyd o dan adran 12 y Ddeddf. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i gael cyngor dau feddyg, ac mae gofyn i'r ail feddyg fod yn gyfarwydd â'r claf.</p> <p>Mae gan gleifion sy'n cael eu trin heb eu caniatâd hawl, ar ôl tri mis, i gael adolygiad o'u triniaeth gan Feddyg Penodedig sy'n rhoi Ail Farn, gwasanaeth a ddarperir gan y Comisiwn Ansawdd Gofal. Er mwyn lleihau'r effaith ar adnoddau ar ddiwedd cyfnod yr argyfwng ac osgoi uchafbwynt yn y galw i gyflawni'r hawl hon, mae'r diwygiad yn pennu y bydd y cyfnod o dri mis yn dechrau ar ddiwedd cyfnod yr argyfwng.</p> <p>I garcharorion, byddai'r diwygiad yn helpu i sicrhau bod modd derbyn diffynyddion a charcharorion â chyflwr iechyd meddwl i'r ysbyty am driniaeth pan fo prinder staff ac amhariad ar wasanaethau. Bydd yr hyblygrwydd yn newid nifer y meddygon sy'n ofynnol i roi eu barn a'r cyfyngiadau amser ar gyfer cadw cleifion dan orchymyn a'u symud rhwng y llys, y carchar a'r ysbyty.</p> <p>Manylion Atodlen 8</p>
15	Gofal a chymorth yr awdurdod lleol	<p>Newidiadau i Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 i gynorthwyo ALLau i allu blaenoriaethu gofal er mwyn amddiffyn bywyd a dod i benderfyniadau cyflym ynglŷn â darparu gofal heb gynnal asesiadau sy'n cydymffurfio'n llawn.</p> <p>Byddai'r darpariaethau hyn, a fyddai'n dod i rym am y cyfnod lleiaf posibl pan fyddai'r coronafeirws wedi cyrraedd ei anterth (pan fyddai ALLau mewn risg uniongyrchol o fethu â chyflawni eu dyletswyddau) ac nes diwedd y cyfnod o argyfwng, yn galluogi ALLau i wneud hyn trwy eu rhyddhau o rywfaint o'u dyletswyddau am gyfnod dros dro.</p>

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
		<p>Byddai disgwyl i ALLau barhau i wneud cymaint ag sy'n bosibl i gydymffurfio â'u dyletswyddau i ddiwallu anghenion yn ystod y cyfnod hwn ac ni fyddai'r newidiadau hyn yn dileu'r ddyletswydd gofal sydd ganddynt tuag unigolyn sy'n wynebu risg o esgeulustod neu niwed difrifol.</p> <p>Atodlen 12 – Rhan 2 manylion i Gymru</p> <p>Asesu anghenion gofal a chymorth – nid oes angen i awdurdod lleol gydymffurfio â'r ddyletswydd i asesu anghenion oedolyn am ofal a chymorth / dyletswydd i asesu anghenion gofalwyr am gymorth;</p> <p>Dyletswydd i gynnal asesiad ariannol – nid oes angen i awdurdod lleol gydymffurfio â'r ddyletswydd i gynnal asesiad ariannol</p> <p>Dyletswyddau i ddiwallu anghenion gofal a chymorth –</p> <p>Codi tâl am ddiwallu anghenion yn ystod cyfnod yr argyfwng;</p> <p>Cynlluniau gofal a chymorth ac ati – nid oes angen i'r awdurdod lleol gydymffurfio â'r ddyletswydd mewn perthynas â chynlluniau gofal a chefnogaeth a chynlluniau cefnogaeth;</p> <p>Hygludedd gofal a chymorth</p> <p>Dyletswyddau sy'n codi cyn dechrau</p> <p>Canllawiau – gall Gweinidogion Cymru ddarparu canllawiau ar yr uchod, ac mae'n rhaid cymryd y rhain i ystyriaeth</p>
33	Datgelu Cymru: Datgymhwyso ac ati darpariaethau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd gan Weinidogion Cymru	Mae'n bosibl y bydd Gweinidogion Cymru yn gwneud darpariaeth i ddatgymhwyso / addasu gwiriadau datgelu a gwahardd ar gyfer iechyd neu ofal cymdeithasol wrth gyfeirio at - (a) person penodol neu ddisgrifiad o bersonau; (b) maes penodol; (c) unrhyw fater arall.
53 54	Ehangu argaeledd cysylltiadau byw mewn achosion troseddol Ehangu argaeledd cysylltiadau byw mewn	Ehangu argaeledd cyswllt fideo a sain mewn achos llys. Y cymalau:

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
55	gwrandawiadau troseddol eraill Cyfranogiad y cyhoedd mewn achosion a gynhelir trwy fideo neu sain	<ul style="list-style-type: none"> • caniatáu ehangu defnydd o wrandawiadau fideo llawn a rhannol mewn achosion troseddol amrywiol; • gwneud darpariaeth i alluogi cyfranogiad y cyhoedd mewn achosion llys a thribiwnlys a gynhelir trwy wrandawiadau fideo a sain er mwyn sicrhau bod yr egwyddor cyfiawnder agored yn cael ei ddiogelu; • gwneud darpariaeth i bob parti allu apelio i'r llys ynadon yn erbyn gorchymyn cwarantyn i gymryd rhan dros y ffôn neu trwy ddolen fideo oni bai fod y llys yn gorchymyn fel arall.
56	Cysylltiadau byw mewn apeliadau llys ynadon ar gyfer gofynion neu gyfyngiadau a osodwyd ar berson sydd o bosibl yn heintus	<p>Manylion Atodlenni 23, 24, 25, 26</p>

Addysg

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
37	Ysgolion, darparwyr gofal plant ac ati – cau sefydliadau addysgol a lleoliadau gofal plant dros dro	<p>Mae'r pŵer hwn yn rhoi'r gallu i'r Ysgrifennydd Gwladol a'r Gweinidogion Cymreig gyfarwyddo sefydliadau addysgol neu ddarparwyr gofal plant i gymryd camau i atal pobl rhag mynychu am gyfnod dros dro a nodir yn y cyfarwyddyd.</p> <p>Byddai angen y pwerau hyn i atal y clefyd rhag lledaenu ac i sicrhau lles a diogelwch y rheiny sy'n gweithio ac yn astudio mewn ysgolion a sefydliadau addysgol eraill, gan gynnwys darparwyr gofal plant, trwy gau sefydliadau dros dro yn ôl y gofyn. Byddai hynny'n golygu cau ysgolion, gan gynnwys ysgolion annibynnol, sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch yn ogystal â darparwyr gofal plant cofrestredig (gan gynnwys gwarchodwyr plant) am gyfnod dros dro i atal lledaeniad y feirws.</p> <p>Manylion Atodlen 16 – Rhan 1</p>
38	Parhad dros dro: addysg, hyfforddiant a gofal plant	<p>Gellir defnyddio'r pwerau hyn i'w gwneud yn ofynnol i ddarparwyr addysg / gofal plant perthnasol aros ar agor neu ailagor, galluogi unigolion neu grwpiau i fynychu gwahanol adeiladau, newid dyddiadau tymhorau / gwyliau. Gellir defnyddio'r pwerau hefyd i'w gwneud yn ofynnol i sefydliadau perthnasol ddarparu gwasanaethau ychwanegol, er enghraifft, darparu gofal plant am oriau estynedig.</p>

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
		<p>Mae hyn yn rhoi pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol a Gweinidogion Cymru i ddatgymhwyso neu addasu gofynion deddfwriaethol presennol am gyfnod dros dro e.e. y gofyn i ddarparu prydau ysgol, gan gynnwys prydau ysgol am ddim, a dyletswyddau'r awdurdod lleol i sicrhau addysg / lleihau cymarebau athrawon / llacio darpariaethau i'r rheiny ag anghenion addysgol arbennig.</p> <p>Bydd hyn yn galluogi Awdurdodau Lleol (ALLau) a darparwyr addysg a gofal plant i weithredu lefel gwasanaeth sy'n wahanol i'r drefn arferol, heb dorri gofynion rheoliadol. Y bwriad yw na fyddai hyn, fodd bynnag, yn ymestyn i ofynion hanfodol megis diogelu, iechyd a diogelwch neu waharddiadau parhaol. Bydd hefyd yn galluogi'r Ysgrifennydd Gwladol i atal dyletswyddau dros dro, megis dyletswyddau rhieni i sicrhau presenoldeb plant mewn ysgolion.</p> <p>Manylion Atodlen 17 – Rhan 1</p>

Lechyd

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
2	Cofrestru nyrsys / gweithwyr proffesiynol iechyd a gofal mewn argyfwng	<p>Bydd y pŵer a ddarperir yn y cymal hwn yn galluogi Cofrestryddion i gofrestru gweithwyr proffesiynol gofal iechyd ar frys megis nyrsys, bydwagedd neu barafeddygon. Bydd hyn yn galluogi cofrestrïadau unrhyw weithwyr proffesiynol a reoleiddir gan Y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth neu'r Cyngor Proffesiynol iechyd a gofal. Y gobaith yw y bydd hyn yn helpu i leihau'r pwysau ar wasanaethau er mwyn gallu darparu gwasanaethau gofal iechyd hanfodol yn y cyfnod argyfyngus hwn.</p> <p>Manylion Atodlen 1</p>
3	Trefniadau brys yn ymwneud ag ymarferwyr meddygol: Cymru	<p>Manylion Atodlen 2</p> <p>Fel y lleill, o ran trefniadau mewn argyfwng, er mwyn sicrhau bod digon o staff ar lawr gwlad.</p>
11	Indemniad i'r gwasanaeth iechyd – Cymru a Lloegr	<p>Mewn ymateb i'r coronafeirws, mae'n bosibl y bydd gofyn i staff ymgymryd â gweithgareddau nad ydynt yn rhan o'u gwaith bob dydd yn y GIG. Mae'n bosibl hefyd y bydd angen gofyn i</p>

Rhif Cymal	Pennawd	Manylion / Beth mae'n ei olygu
		<p data-bbox="754 264 1385 331">fyfyrwyr meddygol gynorthwyo i ddarparu rhai o wasanaethau'r GIG.</p> <p data-bbox="754 365 1385 667">Mae'r cymal indemniad yn caniatáu i'r Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (mewn perthynas â GIG Lloegr) a Gweinidogion Cymru (mewn perthynas â GIG Cymru) ddarparu indemniad am atebolrwydd esgeulustod clinigol ymhlith gweithwyr proffesiynol gofal iechyd ac eraill sy'n codi o weithgareddau'r GIG a gyflawnir mewn ymateb i'r coronafeirws.</p> <p data-bbox="754 701 1385 1171">Fel arall, mae'r cymal yn caniatáu i'r Ysgrifennydd Gwladol neu Weinidogion Cymru wneud trefniadau i'r indemniad hwnnw gael ei ddarparu gan berson sydd wedi'i awdurdodi gan yr Ysgrifennydd Gwladol neu Weinidogion Cymru. Ni fydd yr indemniad hwn yn berthnasol i'r rheiny a gwmpesir eisoes gan gynlluniau a gefnogir gan y wladwriaeth (y cynllun esgeulustod clinigol ar gyfer ymddiriedolaethau (CNST) neu'r cynllun esgeulustod clinigol ar gyfer ymarfer cyffredinol (CNSGP) yn Lloegr a Chronfa Risg Cymru (WRP) neu'r cynllun ar gyfer indemniad ymarfer meddygol cyffredinol (GMPI) yng Nghymru).</p> <p data-bbox="754 1205 1385 1440">Ni fydd chwaith yn berthnasol i weithwyr proffesiynol gofal iechyd sydd ag indemniad ar gyfer yr esgeulustod clinigol dan sylw trwy Sefydliad Amddiffyn Meddygol, corff gweithwyr proffesiynol neu os oes ganddynt yswiriant masnachol.[Mae darpariaethau tebyg ar gyfer yr Alban a Gogledd Iwerddon hefyd.]</p> <p data-bbox="754 1473 1385 1971">Bydd y cymal yn darparu indemniad ar gyfer atebolrwydd esgeulustod clinigol sy'n codi o weithgareddau'r GIG sy'n gysylltiedig â diagnosis, gofal a thriniaeth i'r rheiny sydd wedi cael eu diagnosio â chlefyd coronafeirws neu sy'n amau eu bod yn dioddef o'r clefyd, neu sydd mewn risg o ddioddef o'r clefyd. Bydd hefyd yn cynnwys gweithwyr proffesiynol gofal iechyd ac eraill sy'n darparu gweithgareddau arferol y GIG (sy'n gysylltiedig â diagnosis, gofal neu driniaeth i gleifion) a gyflawnir gan berson o ganlyniad i'r coronafeirws, gan gynnwys achosion lle nad yw'r gweithgareddau hynny yn rhan o'u harferion gwaith arferol bob dydd.</p>